

NOTÍCIES DES DE L'EXTRARADI

Amb el comptador a zero

NOEMÍ BIBOLAS

Per què no se li havia ocorregut a ningú fins avui fer clips literaris, clips visuals inspirats en novelles, com els clips musicals? Suposo que perquè era absurd imaginar-ne la difusió. Què fer-ne? Ara, la xarxa permet que l'editorial en línia 00h00.com realitzi clips visuals com a presentació de les seves novetats. Creada el 1998 per Jean Pierre Arbon, 00h00.com disposa d'un ampli ventall de novetats i reedicions, en francès i portuguès, disponibles en el doble format, electrònic (PDF, e-book) i en paper (impressió per unitat). El nom de l'editorial expressava, des del seu inici, la idea del projecte: recomençar el negoci dels llibres des de zero, tornar a començar. Conscient que la lectura en pantalla encara és rudimentària i imperfecte, Arbon està convençut que el llibre electrònic és el futur. Convençut que el futur no mossega, que només vol temptar la nostra imaginació, que el llibre és el producte més noble que es pot vendre i que l'edició és un exercici creatiu, Arbon posa tot el seu aparell editorial al servei de la creativitat. Amb la creació de projectes com ara una col·lecció jove per a invidents i la de clips literaris se situa a l'avantguarda dels projectes en línia. Lylian Monty, autor d'*Acide Tryptique* –una de les novelles i clip–, va escriure el seu llibre pensant enviar-lo a un editor tradicional. Després, la seva estructura tripartida –més visual que la clàssica divisió en capítols– i l'heterogeneïtat de registres –diàlegs, ràdio, televisió– l'han fet ideal per a la publicació electrònica. Per una vegada, la feina del creador s'avançava a la màquina. Després ha arribat el clip. Unes imatges que conviden a la lectura. Art sobre art.

ÀFRICA NO EXISTEIX

No existeix, diu Kapuscinski. Després de quaranta anys de viatges al continent africà, Kapuscinski pot desafiar les

Aquests són els autors que actualment gaudeixen del servei de clip literari

convencions i dir que Àfrica no existeix. És un continent massa gran i divers al qual hem donat un sol nom per comoditat. És així com Ryszard Kapuscinski afronta la realitat, defugint els estereotips i sense aturar-se a les parades obligades. Un estil i una manera de mirar-s'ho tot plegat que van sorprendre el periodisme dels anys 70 i que l'han convertit en un clàssic contemporani. Considerat el millor periodista polonès del segle, els seus llibres són referència obligada: *L'Emperador* (sobre Etiòpia), *El Sha* (sobre Iran), *L'Imperi* (sobre la URSS), *La guerra del futbol* (el tercer món). I ara un nou títol, *Èbano* (Anagrama), un compendi de tots els seus viatges a l'Àfrica que comprèn des dels primers moments de la descolonització fins als nostres dies. Presentat a la darrera fira de Frankfurt –Polònia era el país convidat–, *Èbano* s'ha publicat simultàniament en diversos idiomes –*Èbene*, per a l'edició francesa, *The Shadow of the Sun*, per a

l'anglesa– i ja ha rebut el premi Viareggio. Anagrama, l'editorial que publica tots els seus llibres, ha anunciat una possible visita de Kapuscinski al nostre país per presentar el llibre. Mentrestant, i per si fallen les previsions del viatge, podem intentar, a través de la xarxa, assistir a la presentació que l'autor va fer del llibre el passat 22 de novembre a l'Institut John Adams d'Amsterdam. La web www.john-adams.nl conté, en vídeo, algunes de les lectures i sessions que celebra l'Institut. Esperem que la de Kapuscinski sigui una de les escollides per la càmera del seu Cybercast. Entre la resta d'informació bio i bibliogràfica que podem trobar sobre Kapuscinski a la xarxa, destaquem la ressenya d'una conferència sobre la censura dels mitjans de comunicació pronunciada per l'autor a Estocolm, i el reportatge sobre la pel·lícula *Imperfect Journey*, del director etiop Haile Gerima realitzada amb la col·laboració de Kapuscinski.

LA RÈPLICA

Trair el traductor

ISIDRE MARTÍNEZ

Ningú no pot estar-se de braços plegats quan li atribueixen una cosa que no ha fet ni –encara menys– quan afirmen que ha portat a terme una cosa impossible. Per exemple, si jo digués del meu veí de la porta de baix que ha dibuixat un cercle que és quadrat, una de dues: o pensarien que jo no estic en el meu seny, o creurien que el meu veí fa miracles... ben especials, ja que van contra tota la lògica de la geometria. Quan en comptes de geometria es tracta de filologia i quan, més en concret, es fa referència al català dels valencians, fent-lo passar per una llengua independent i diferenciada, la història ja sona a disc ratllat. I com que qui ha dit això no és ni un forner ni un astronauta, sinó un senyor que treballa amb llengües –tan multimilionàries com ara l'espanyol i l'anglès–, a poca gent se li escaparà que la qüestió és doblement tendenciosa.

El senyor Carlos Pujol, en la introducció d'una seua (o seva) traducció de poemes de G.M. Hopkins, diu de mi que vaig traduir *The Wreck of the Deutschland*, "sorprendentement al valencià, que no al català". Sembla mentida, però és així. Es veu que, tot i haver nascut a Catalunya, no sap ni lletra de català, perquè en aquell llibre això ja es va deixar clar a la primera pàgina. I, a més, després de repassar els traductors de Hopkins a l'Estat espanyol, assegura: "Yo creo que que todos ellos merecen, si no una adhesión incondicional, al menos un respeto".

Doncs, sí, senyor Carlos Pujol. Jo també merec (mereixo) un respecte. I igual que jo, tots els traductors del País Valencià que han fet catalans els versos d'altres poemes estrangers, davant dels quals –n'estic ben segur– vostè i persones com vostè –que no és l'únic, per desgràcia– també hauria dit les mateixes paraules. Des d'Attila József, fins

a Ingeborg Bachmann, passant per Paul Éluard, Bertolt Brecht, Iorgos Seferis, Cesare Pavese, Zbigniew Herbert i tants d'altres, fins a arribar a la recent traducció de la *Divina comèdia* de J.F. Mira.

¿S'ha arribat a plantejar que si Hopkins hagués nascut als Estats Units hauria continuat escrivint en anglès? No està bé, senyor Pujol, fer política des d'una prestigiosa col·lecció de poesia com *La Veleta*. Si tan culte és, de segur que ha llegit el *Tirant lo Blanc*, o les poesies d'Ausiàs Marc –potser, més probablement, per la seua gran preocupació teològica, el *Cartoixa* de Roís de Corella o el *Vita Christi* de sor Isabel de Villena–, i haurà vist que escrivien com escrivim i parlem la llengua catalana els valencians d'avui dia. Una sort, saber que aquest català continua ben viu. I per molts anys. Encara que que vostè i persones com vostè no ho vulguin (no ho vulguin).

ENIGMÍSTICA

Sopar en prosa

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

Salvador Alsius ha publicat un relat que cap verbívor no s'ha de perdre. Els que s'arravatin amb la narrativa formal haurien de buscar com fos el número de tardor del *Traganews* (revista verista no venal que es distribueix als locals del grup que gestiona el popular restaurant barceloní El Tragaluz). Alsius hi descriu amb una prosa porosa que fa de bon llegir una cita (a l'àtic?) en un restaurant de ficció anomenat Carpanta. Els comensals són un anagramista compulsiu i una ludoesceptica. Des del mateix títol, manllevat aquí per encapçalar l'article, el protagonista es dedica amb més encert que no pas eficàcia a provar d'enlluernar la noia amb la màgia amiga dels anagrames. La Marina, perquè aquest és el nom de la destinatària d'aital doll d'enginy verbal, no capta les subtils combinatòries del seu festejador. Però quan aquest li revela que la seva vèrbola extravagant no és fruit de cap deliri líric sinó que ve donada per la voluntat de crear anagrames en viu (*Carpanta*, per exemple, desvia la conversa cap als mots *pancarta* i *aparcant*), ella ho troba tan manicomial que improvisa una excusa per fugir del seu galant anagramitzador.

I encara bo que la Marina no és l'única receptora de les fineses verbals del narrador. La fina oïda d'una cambrera verbívora capta mig d'amagat el talent latent del comensal incomprès i el relat no acaba en el previsible desamor entre l'enginyer i l'enginyera sinó que apunta a un més que probable *happy end* verbo carnal on cambrera i client amagaran l'anagrama: "En portar les postres, m'havia confirmat que ens agradaven els mateixos esports, i ja m'havia respost: es deia Carme. Me la vaig menjar molt a gust, la crema". I tu, com a lector, encara te n'alegres i no lamentes gens el malentès amb l'airada Marina.

Alsius, un verbívor notable que demostra en aquest text la seva capacitat literària per escriure à *contrainte* sense quedar-se a mitges tintes, encapçala el relat amb un avís que pren sentit a mesura que la lectura avança: "Em sap greu, amics lectors i lectores, però, si us hi poseu, podria succeir que, en acabar de llegir aquest relat, no tingueu més remei que tornar-ho a fer". I sí. L'avís no resulta sobrer, perquè quan el lector arriba a l'últim tram del relat (i del sopar) es veu impellit a tornar a l'inici i s'adona, tot rellegint, que la majoria de temes de conversa trets pel protagonista del sopar (i del relat) vénen forçats per la combinatòria anagramàtica. Frases com ara "Sempre he pensat que l'amanida és cosa de mainada" (2) i "els [ous] remenats per a mi tenen moltes reminiscències maternes. Com la menestra, que no la puc ni esmentar" (4) i encara "estic per repescar la idea de l'espàrrec" (2) són com són per culpa de la constricció anagramàtica.

Qualsevol ressenya mínimament coherent amb l'esperit, la destresa i la frescor que desprèn el relat d'Alsius coincidirà amb el seu desig de formar un petit diccionari d'anagrames ocults entre línies. Però he de reconèixer que l'exercici estilístic alsiuà no és senzill i que n'he pogut introduir pocs en aquest article. Només divuit, sense comptar els alsiuans. Bona pesca.